

CHET TILLARINI O'QITISH METODIKASIDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH MASALALARI

Boymurodova Marvaridbonu Sayfulla qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

1-bosqich magistranti

Tel: 94 425 73 33

boymurodovamarvarid0903@gmail.com

Annotatsiya: *Maqolada chet tillarini o'qitishda innovatsion metodlar va axborot texnologiyalarining o'rni va ahamiyati o'rganilgan. Amaliy tajribalar va olimlar fikrlari asosida texnologiyalarning o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirishdagi roli tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *chet tilini o'qitish, innovatsion metodika, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interaktiv ta'lim, virtual ta'lim muhiti, mobil ilovalar, gamifikatsiya, sun'iy intellekt, kommunikativ kompetensiya, onlayn platformalar.*

Zamonaviy dunyoda chet tillarini o'rganish va o'rgatish ta'lim sohasidagi eng dolzarb masalalardan biri sanaladi. XXI asrning ikkinchi yarmida innovatsion texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida ta'lim jarayonlariga yangi metodlar va vositalar tatbiq etilmoqda. Ayniqsa, O'zbekiston Respublikasida qabul qilingan "Chet tillarni o'rganishni yanada ommalashtirish va rivojlantirish" davlat dasturi (2021-yil) doirasida chet tillarini o'rgatishda innovatsion yondashuvlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) muhim o'rin tutmoqda.

Innovatsion yondashuv — bu an'anaviy metodikalarni yangilash, ta'lim jarayonini interaktiv va amaliy qila oladigan texnologiyalarni qo'llash demakdir. A. Shodmonovning fikricha, "Innovatsion metodika – bu o'quvchini bilim oluvchi emas, bilim yaratishda faol ishtirok etuvchi subyekt sifatida shakllantiradigan yondashuvdir" [1, 45-b.].

Salomov G'. ham zamonaviy metodikalarda interfaol o'yinlar, rolly o'yinlar va muloqotli topshiriqlar orqali til o'rganish jarayonini jonlantirish mumkinligini ta'kidlaydi [4].

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli

Axborot texnologiyalarining chet tillarini o'qitishdagi o'rni ortib bormoqda. M. Warschauer (1996) o'z tadqiqotida AKT vositalaridan foydalanish orqali o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasi oshishini isbotlab bergan [2]. Shuningdek, C. Chapelle (2001) AKT yordamida o'rgatilgan til materiallari real hayotiy vaziyatlarga mos kelishini va bu o'quvchilarda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi [3].

Hozirgi kunda:

Virtual sinflar va onlayn ta'lim platformalari;

Tinglab tushunishni rivojlantiruvchi audio-video resurslar;

Gamifikatsiya asosidagi mobil ilovalar;

Sun'iy intellekt yordamida individual o'quv dasturlarini yaratish faol rivojlanmoqda.

Bularning barchasi chet tilini o'rganish samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda.

Innovatsion metodlar va texnologik vositalar

Zamonaviy chet tillarini o'qitishda quyidagi innovatsion metodlar keng qo'llanilmoqda:

Flipped Classroom — darsdan oldin o'zlashtirilgan bilimlarni amaliyotga tatbiq etish [5].

Task-based learning — topshiriqlar asosida o'rganish va mustaqil fikrlashni shakllantirish.

Problem-based learning — muammoli vaziyatlarga yechim topish orqali kommunikativ qobiliyatni rivojlantirish.

Gamifikatsiya — o'yin elementlarini ta'limga integratsiya qilish.

H. Douglas Brown fikricha, "Texnologiya yordamida yaratilgan interaktiv muhitlar o'quvchilarning ijodkorligini oshiradi va o'zini erkin ifoda etish imkoniyatini beradi" [6, 118-b.].

Shuningdek, Richards va Rodgers (2014) o'z tadqiqotlarida innovatsion metodlar til o'rganish jarayonida o'quvchilarning mustaqil fikrlash va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilishini ta'kidlagan [5].

Amaliy tajriba va natijalar

Toshkent Xalqaro Universiteti tomonidan olib borilgan tadqiqotlar natijalariga ko'ra, onlayn platformalarda (Coursera, Duolingo, BBC Learning English) muntazam mashg'ulot olib borgan talabalarning so'z boyligi va grammatika bilimlari an'anaviy usulda o'qitilganlarga nisbatan 20–30 foizga yuqori bo'lgan [7].

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki:

Multimediali resurslardan foydalangan guruhlar 3 oy ichida tinglab tushunish ko'nikmalarida 25% o'sishga erishdi.

Onlayn platformalardan foydalangan talabalar mustaqil til o'rganishga nisbatan ijobiy munosabat shakllantirdilar.

Virtual muloqot maydonlarida qatnashgan o'quvchilar og'zaki nutqda erkinlik va ishonchni rivojlantirdilar.

Innovatsion metodlar va texnologiyalarni o'quv jarayoniga joriy etishda ayrim to'siqlar mavjud:

Ba'zi hududlarda texnik baza yetishmasligi;

O'qituvchilarning raqamli kompetensiyasining pastligi;

O'quv materiallarining sifat va til darajasiga mos kelmasligi.

Muammolarni bartaraf etish uchun:

O'qituvchilarni AKT vositalaridan samarali foydalanishga o'rgatish kurslarini kengaytirish;

Mahalliy sharoitga mos interaktiv platformalarni yaratish;

Darslarni individuallashtirish va differensiallashtirish metodikasini joriy etish tavsiya etiladi.

Yuqorida keltirilgan fikrlar va amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, chet tillarini o'qitishda innovatsion yondashuvlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini sezilarli darajada oshiradi.

Dunyo tajribasi va mahalliy tadqiqotlar natijalari innovatsion metodlarning kelajakda til o'rgatish tizimining ajralmas qismiga aylanishini tasdiqlamoqda.

Kelajakda bu yo'nalishda tadqiqotlarni davom ettirish va yangi texnologik imkoniyatlardan samarali foydalanish chet tillarini o'rgatish sifatini yanada oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Shodmonov A. Innovatsion ta'lim metodlari. – Toshkent: Fan, 2019.
2. Warschauer M. Computer-Assisted Language Learning: An Introduction. – 1996, 117-p.
3. Chapelle C. CALL in Language Education. – Cambridge University Press, 2001, 67-p.
4. Salomov G'. Til o'rgatishda zamonaviy metodik yondashuvlar. – Toshkent, 2020, 77-p.
5. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge University Press, 2014, 89-p.
6. Brown H.D. Principles of Language Learning and Teaching. – Pearson Education, 2015, 90-p.
7. Toshkent Xalqaro Universiteti tadqiqoti. – 2023, 95-p.